

änden av magasinet samt vid Lekvattensjöns utlopp. Sökandena har vidare föreslagit journalföringar m m, (akten sid 5886).

SMHI har i skrift (akten sid 6479) anfört att vissa ytterligare självregistrerande pglar kan bli erforderliga samt föreslagit vissa tillägg till kontrollföreskrifterna, varom sökandena ej haft något att invända.

Någon erinran mot sökandenas förslag till kontrollbestämmelser har ej framställts utöver yrkanden från sakägarombudens huvudmän att SMHI:s förordnande skall avse tiden för framställande av ersättningsanspråk för oförutsedd skada. Dessutom har de yrkat att så länge prøvotid löper, sakägarombuden skall få sig tillsänt vattenståndsdiagram för pglarna.

Sökandena har bestritt yrkandena och vidhåller att tiden för SMHI:s förordnande bör omfatta tiden för skaderegleringen samt att pegeldiagrammen kommer att överföras till vattenståndsdiagram endast vid tillfällena när det kan behövas.

Vattendomstolen anför.]

Vad sökandena föreslagit om att SMHI genom prognoser för tillrinningen skall lämna anvisningar för skötsel av regleringen i Kymmen till förhindrande av otillräcklig återfyllnad av Kymmen vid vårflod har behandlats ovan i domen och varvid föreskrifter härom meddelats av vattendomstolen ovan under rubriken "Vattenhushållningsbestämmelser".

I övrigt finner vattendomstolen att föreskrifter om kontrollbestämmelser för vattenhushållningen bör meddelas och utformas i huvudsaklig överensstämmelse med sökandenas förslag med de av SMHI gjorda tilläggen. Att härvid som sakägarombuden yrkat föreskriva en allmän skyldighet för sökandena att på begäran av sakägarombud tillhandahålla pegeldiagram omräknade till vattenståndsdiagram finner domstolen således ej skäl till. Som parterna förutsatt skall SMHI förordnas att ha tillsyn över vattenhushållningsbestämmelsernas efterlevnad som kontrollant. Enligt vattendomstolen bör denna kontrollverksamhet fortgå fram till tiden för anmälan av oförutsedd skada och med möjlighet för SMHI att under den tid målet är anhängigt vid vattendomstolen begära förlängning av kontrolltiden.

På grund av vad sålunda anförts förordnar vattendomstolen Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI) att som kontrollant och på sökandenas bekostnad ha tillsyn över vattenhushållningsbestämmelsernas efterlevnad under tiden fram till utgången av den i denna dom bestämda tiden för anmälan av oförutsedd skada. SMHI äger rätt att hos vattendomstolen under den tid målet är anhängigt vid domstolen begära förlängning av den föreskrivna kontrolltiden.

Vidare föreskriver vattendomstolen följande bestämmelser för kontroll av vattenhushållningen vid företaget:

1. Sökandena skall i samråd med SMHI uppsätta och skall för framtiden underhålla dels fasta vattenstånds-
/strax/skalor i Rottnan/uppströms dammen, i Rottnan i an-

VA 31/75

slutning till Mårbacken, i Kymmen vid intaget till tilloppstunneln, i Stora Gransjön i anslutning till regleringsdammen samt i Rottnen vid avloppstunnelns utlopp och dels självregistrerande peglar i Kymmen i anslutning till överledningstunneln, i Rottnan i nerändan av magasinet samt vid Lekvattensjöns utlopp. De fasta vattenståndsskalorna skall, liksom även de självregistrerande peglarna uppsättas på för den avsedda kontrollen lämplig plats. På de fasta vattenståndsskalorna skall dämning- och sänkingsgränser vara särskilt och tydligt utmärkta.

2. Sökandena skall låta uppsätta de ytterligare peglar som SMHI kan anse erforderliga för kontrollen av vattenhushållningen.
3. De fasta skalorna skall avläsas i den omfattning SMHI föreskriver. Skalavläsningar och pegeldiagram skall journalföras.
4. Sökandena skall journalföra luckställningar vid berörda dammar, luckställning i överledningstunneln, kraftverkets körning inklusive pumpning samt minimivattenföringarna.
5. Minimivattenföringarnas storlek skall kontrolleras av SMHI.
6. Samtliga journaler och pegeldiagram skall tillställas SMHI och en kopia av dessa skall, under den tid som i denna dom föreskrivits för framställande av anspråk för oförutsedd skada, förvaras på kraftverket, och där hållas tillgängliga för sakägare och andra som är berättigade att ta del av dem.

7. Det åligger sökandena att utföra de åtgärder och tillhandahålla SMHI de ytterligare uppgifter som SMHI finner erforderliga för fullgörandet av uppdraget som kontrollant.
8. SMHI äger att, inom ramen för de givna bestämmelserna om vattenhushållning och kontroll, meddela de ytterligare föreskrifter som SMHI finner erforderliga.
9. Är part missnöjd med föreskrift som SMHI meddelat med stöd av bestämmelserna i punkterna 2, 3, 7 och 8 må frågan hänskjutas till vattendomstolens prövning. Intill dess vattendomstolen meddelat besked skall SMHI:s föreskrift gälla.

VARNINGSANORDNINGAR

Det åligger sökandena att hålla de områden vid de olika anläggningsdelarna, inom vilka det kan vara förenat med livsfara att upphålla sig när påsläpp eller intag av vatten sker eller som det eljest kan vara förenat med livsfara att beträda, försedda med erforderliga och för det avsedda ändamålet lämpliga skydds- och varningsanordningar såsom stängsel, varningstavlor och dylikt.

AVVERKNING OCH RÖJNING VID LEKVATTENSJÖN

Vattendomstolen erinrar om att frågan om avverkning och röjning vid Lekvattensjön i deldomen den 12 mars 1986 är uppskjuten under en prøvotid och om de bestämmelser för prøvotiden som meddelats i deldomen.

UPPRENSNING AV STRÄNDER VID KYMMEN

Inom området för nuvarande dämningegräns och sänkingsgräns i Kymmen förekommer att avverkningsavfall kvarligger efter tidigare avverkningar.

Sökandena har åtagit sig att inom dämningssområdet ned till den blivande sommarsänkingsgränsen rensa bort avverkningsavfall, ris och dylikt, på områden i anslutning till bebyggelse. Åtagandet innefattar även borttagande av sjunktimmer som påträffas vid upprensningen.

Av advokaterna Lars Palenius och Olle Vangstad, ingenjören John Adolfsson samt civilingenjören Hampus Tiberg i målet företrädda sakägare har framhållit att upprensningen av stränderna bör göras mer omfattande och sammanfattningsvis förklarat, att de anser att upprensningen skall ske, förutom i anslutning till bebyggelse, även i anslutning till badplatser och bryggor samt vid de invid vägen runt sjön iordningsställda rastplatserna.

Sökandena har beträtt att utföra upprensning utöver vad de åtagit sig och även framhållit att redan deras åtagande går utöver vad de är skyldiga att utföra till följd av ansökt företag.

Vattendomstolen anför.

Vattendomstolen finner ej skäl föreligga i målet att ålägga sökandena utföra upprensning inom dämningssområdet utöver vad sökandena åtagit sig.

Vattendomstolen föreskriver därför följande:

I samband med blivande avsänkning av Kymmen åligger det sökandena att inom de delar av dämningssområdet, där bebyggelse ligger i anslutning till sjön, rensa bort kvarliggande avverkningsavfall mellan dämningssgränsen och den blivande sommarsänkningssgränsen. Sjunktimmer som påträffas vid upprensningen skall även borttagas.

SKADOR UNDER BYGGNADSTIDEN

Parterna är ense om att frågor om skador av företaget under byggnadstiden bör uppskjutas till dess arbetena för företaget slutförts och att det för närvarande inte föreligger något yrkande om ersättning för sådana skador fränsett två av sökandena medgivna ersättningsyrkanden avseende Längenäs 1:48 och Trötvik 1:17, vilka behandlas under rubriken "Särskilda skadefrågor på enskilda fastigheter" nedan.

Vattendomstolen finner skäl förordna och föreskriva följande:

Vattendomstolen uppskjuter frågorna om skador av företaget under byggnadstiden i avbidan på att arbetena för företaget slutförts.

Sökandena åläggs att när arbetena för företaget blivit slutförda till vattendomstolen inkomma med för slutlig prövning av de uppskjutna frågorna erforderliga utredningar med tillhörande förslag till ersättningar och åtgärder för eventuella skador av företaget. I anslut-

ning härtill erinras sökandena om sin skyldighet att enligt åläggande i 1982 års deldom (akten sid 3512 och 3514) även inge vissa redogörelser och sammanställningar rörande gruvmålande arbeten.

ERSÄTTNING FÖR VATTENKRAFT

Sökandena har anfört: Sökandena har, med tillämpning av de grunder som anges i Vattenlagsutredningens betänkande SOU 1972:14 sid 114 - 116 och med tillämpning av de vattenföringar och fallhöjder som angivits i vattenrättsingenjören J E Rådbergs PM i april 1978 (akten sid 2541 ff), beräknat fallhöjdernas värde. Med ett värde av 100 kr per kW natureffekt, räknat i 1971 års penningvärde, blir, såsom närmare redovisats i ingiven skrift (akten sid 5781 f), i Rottnan med fallhöjden 89,77 m och medelvattenföringen $6,9 \text{ m}^3/\text{s}$, värdet 3.388 kr och i Granån, med fallhöjden 89,05 m och medelvattenföringen $1,2 \text{ m}^3/\text{s}$, värdet 589 kr, allt per m enkel strand. Efter förhandlingar med sakägarna har förlikning träffats innebärande att natureffektens värde skall höjas till 150 kr per kW samt att justeringen av kraftvärdet från 1971 till och med 1986 skall ske efter Vattenfalls kraftprisindex med koefficienten 4,19. Ersättningen för fallhöjd skall sålunda för Rottnan utgå med 21 294 kr och för Granån med 3 702 kr, allt per m enkel strand. Om sökandena ej erlägger beloppen före 1986 års utgång skall ersättningarna höjas efter konsumentprisindex och med utgångspunkt från index för december detta år. Sökandena har i tabell (akten sid 6566 - 6568) angivit de på enskilda fastigheter belöpande ersättningarna för ianspråktagen fallhöjd.

Några erinringar har inte framförts av motparterna mot de slutligt föreslagna ersättningarna och vad sökandena i övrigt anfört.

Vattendomstolen anför.

Vattendomstolen finner ej anledning att frängå den slutligt framlagda ersättningsberäkningen och de slutligt föreslagna ersättningarna för vattenkraft.

Sökandena skall därför utge ersättning för vattenkraft efter ett värde av 21 294 kr per meter enkel strand för fallhöjd i Rottnan och ett värde av 3 702 kr per meter enkel strand för ifrågavarande fallhöjd i Granån. Beloppen för envar ersättningsberättigad fastighet med fallhöjd redovisas i ersättningslängden nedan i denna dom.

INVERKAN PÅ FISKE

Parterna i målet är ense om att frågorna om företagets inverkan på allmänt och enskilt fiske och därmed sammanhängande frågor om slutliga kompensationsåtgärder och om fiskeavgifter bör uppskjutas under en prøvotid av 10 år från kraftverkets idrifttagande, att byrådirektören Sune Olofsson vid fiskeristyrelsens utredningskontor i Örebro bör förordnas att som sakkunnig följa företagets inverkan på fiske och att vissa åtgärder skall utföras under prøvotiden.

Vattendomstolen anför.

Vattendomstolen finner ej skäl till erinran mot vad parterna enats om. Att nu förordna om vidtagande av

Vattendomstolen

VA 31/75

Åtgärder utöver nedan angivna eller om ersättning finner domstolen ej anledning till.

Vattendomstolen förordnar och föreskriver därför följande.

Vattendomstolen uppskjuter frågorna om företagets inverkan på allmänt och enskilt fiske och därmed sammanhängande frågor om slutliga kompensationsåtgärder och om fiskeavgifter i avbidan på erfarenhetens rön under en prøvotid av tio år, räknat från kraftverkets idrifttagande.

Vattendomstolen förordnar jämlikt 11 kap 45 § 1 mom vattenlagen (1918:523) byrådirektören Sune Olofsson vid fiskeristyrelsens utredningskontor i Örebro att som sakkunnig och på sökandenas bekostnad följa företagets inverkan på allmänt och enskilt fiske och häröver avge utlåtande. Utlåtande med tillhörande förslag till kompensationsåtgärder och eventuell annan ersättning för skada skall, såframt ej redan före prøvotidens utgång vunnits erfarenheter som ger anledning till annat, avges till vattendomstolen vid prøvotidens utgång. Utlåtande med synpunkter och förslag på de ovan under rubriken "Minimitappningsbestämmelser" under en prøvotid uppskjutna frågorna om slutliga bestämmelser för minimitappningar i Rottnan, Granån och Kymsälven skall dock - såsom närmare framgår av under sistnämnda rubrik meddelat sakkunniguppdrag - avges vid utgången av den för dessa frågor föreskrivna prøvotiden.

Under prövotiden skall genom den sakkunniges försorg och på sökandenas bekostnad utföras följande åtgärder:

1. Utvandringsfärdig Rottneöring skall utsättas till ett antal, räknat i medeltal för år, av 2 000 i Rottnen och 1 500 i Kymmen; den sakkunnige har att ombesörja att erforderligt utsättningsmaterial tas fram på bästa och snabbast möjliga sätt.
2. Erforderliga biotopåtgärder skall utföras i Rottnan, Granån och Kymsälven.
3. Näringsdjur - Pallasea och Gammarucanthus - från Rottnen skall inplanteras i Kymmen.

Ovannämnda åtgärder skall utföras i samråd med sökandena. I den mån biotopåtgärder erfordrar tillstånd enligt vattenlagen ankommer på sökandena att utverka erforderligt tillstånd enligt vattenlagen till åtgärden i fråga. För det fall den sakkunnige och sökandena ej kan enas beträffande biotopåtgärder må den tvistiga frågan härom hänskjutas till vattendomstolen för avgörande. Uppkommer eljest tvist mellan den sakkunnige och sökandena angående föreskrivna åtgärder må även sådan tvistefråga hänskjutas till vattendomstolen för avgörande.

Vidare skall under prövotiden den sökandena åvilande skyldigheten att årligen i Kymmen utsätta 15 kg sättål, som föreskrivits i dom den 28 december 1945 i målet AM 67/42 angående Kymmens reglering, bestå tills vidare. Om den sakkunnige under prövotidens gång finner att denna åtgärd ej längre vara meningsfull och

i stället bör ersättas av annan åtgärd, äger den sakkunnige att under prövotiden genom framställning här- om till vattendomstolen påkalla domstolens prövning av sådan fråga.

Det åligger sökandena att hålla den sakkunnige under- rättad om dels den tidpunkt när dämningen i Rottnan och i Stora Gransjön avses påbörjas och dels om den tidpunkt när kraftverket avses tagas i drift. Uppgift om tidpunkten för kraftverkets idrifttagande skall sökandena även inge till vattendomstolen.

Vad vattendomstolen ovan föreskrivit om utsättning av utvandringsfärdig öring i Rottnen och i Kymmen skall gälla även efter prövotidens utgång intill dess vatten- domstolen vid fortsatt prövning av målet annat förord- nar. Vad nu sagts skall även gälla beträffande sökan- denas skyldighet att utsätta sättäl i Kymmen, såframt domstolen ej dessförinnan annat bestämt.

FLOTTNING

Allmän flottled finns i såväl Rottnan och Granån som Kymmen och Kymsälven. I målet har upplysts att flott- ning inte förekommit där sedan 1966, men flottlederna är ännu inte avlysta.

Sökandena har föreslagit att frågor rörande de åtgärder för den allmänna flottningen som kan erfordras till följd av företaget förklaras vilande att återupptas för det fall allmän flottning åter skulle ske i de av före- taget berörda vattendragen.

Vad sökandena sålunda föreslagit har inte föranlett någon erinran.

Vattendomstolen delar sökandenas mening och förordnar därför följande: Frågor rörande de åtgärder som för den allmänna flottningen kan erfordras på grund av företaget samt rörande förhållandet i övrigt mellan flottningen och företaget förklaras vilande att återupptas för det fall allmän flottning åter skulle ske i de av företaget berörda vattendragen. Upptagandet av målet i dessa delar skall ske på anmälan av part och kan av domstolen även ske utan sådan anmälan.

VIRKESUTDRIVNING

1. Parternas talan

Sökandena har anfört: Vid dämningens upptagande i Rottnan kommer delar av den allmänna vägen, som ligger på sträckan mellan Gustavsdal och regleringsdammen, att överdämmas och har därför den allmänna vägen på denna sträcka byggts om i en västligare sträckning, vilken framgår av ingiven planritning (akten sid 5421). Som skadeförebyggande åtgärd för skogsutdrivningen inom berörda områden har sökandena på Rottnans västra sida föreslagit att den tidigare allmänna vägen ersättes av en väg med sträckning, som utvisas på nyssnämnda planritning med beteckningen "ERSÄTTNINGSVÄG". Denna väg har utförts. På östra sidan om Rottnan har föreslagits två skogsbilvägar i huvudsaklig sträckning enligt planritning (akten sid 5973). I övrigt har några skadeförebyggande åtgärder eller ersättningar ej föreslagits avseende företagets inverkan på virkesutdrivningen.

Billeruds Aktiebolag, som äger skogsfastigheter som berörs av samtliga de tre vägarna, har i avgiven erinringsskrift yrkat att sökandena skall bekosta omläggningen av vägarna, det framtida underhållet, lantmäterikostnader för bestämmande av nya andelstal, avläggsplatser mm, samt en förlängning av den södra skogsbilvägen på östra sidan av Rottnan så att förbindelse erhålles med allmänna vägen Svenbergstorp - Torsby. Vidare yrkas ersättning för alla merkostnader som kan uppstå vid utdrivningen av virket.

Sakägareombuden har för sina huvudmän i avgivna erinringsskrifter framfört likartade yrkanden som Billerud AB samt påtalat behovet av traktorväg vid Stora Gransjön och även framhållit att försvärad utdrivning kan uppstå på vissa fastigheter vid Kymmen. - Förlängningen av den södra skogsbilvägen på östra sidan av Rottnan har även yrkats av ägaren av Västanvik 1:348.

Sökandena har genmält: Inom drivningsområdet vid Rottnan uppströms regleringsdammen sker utdrivningen på bil. Genom utnyttjandet av befintligt vägnät och de föreslagna skogsbilvägarna torde någon menlig inverkan på grund av företaget ej att ske. I vissa områden ökar istället tillgängligheten. Inom drivningsområdet nedströms dammen kan utdrivningen ske på oförändrat sätt och utan påverkan av utbyggnaden. - Inom drivningsområdet till Kymmen har sakägare befarat att den utökade regleringen skulle innebära svårigheter för utdrivningen och framför allt för transport av virke från områden där man är beroende av isarna. Regleringen av Kymmen innebär icke någon höjning av dämningssgränsen

VA 31/75

Avsänkningen vintertid kommer emellertid att ökas från 2,8 m till maximalt 7 m. Virkesutdrivningen måste i den mån man är beroende av isen, nu anpassas till den nya regleringen. Allmänt synes kunna konstateras att det måste vara möjligt att liksom nu uttaga virket inom nuvarande avsänkingsintervall och därmed till oförändrade kostnader. Först om annan utdrivningstid väljes kan enligt sökandenas mening menliga verkningar antas uppkomma. - Inom utdrivningsområdet vid Stora Gransjön där regleringen innebär en höjning av nuvarande dämningens gräns finns på sjöns vänstra sida skogsbilväg dit utdrivningen sker och kommer att ske utan olägenheter. På sjöns högra sida finns tillgång till viss traktorväg, men man har uppgivit att transport jämväl kan ske och har skett över sjön vintertid. Några använda vintervägar över sjön har ej kunnat konstateras. - Inom drivningsområdena till Kymsälven och Granån kommer någon ändring av utdrivningsförhållandena inte att uppkomma till följd av företaget.

Sökandena har vidare beträffande de tre ersättningsvägarna inom drivningsområdet i Rottnan ovanför regleringsdammen anfört: Ersättning för vägen på västra sidan av Rottnan kommer att ske i enlighet med beslut vid lantmäteriförrättning (akten sid 5422 f och 6412 ff). Fastigheter som tidigare haft tillgång till allmän väg utan kostnad för underhåll skall hållas skadeslösa avseende vägens underhåll, antingen genom att sökandena svarar för underhållet eller att berörda fastighetsägare erhåller ersättning för framtida underhållskostnader enligt vid vägförrättningen fastställda andelstal vari även skall ingå vinterunderhåll i den mån så erfordras. På östra sidan av Rottnan där den

norra skogsbilvägen, som sträcker sig från allmänna vägen in på fastigheten Västanvik 1:538 och ersätter den förutvarande allmänna vägen, kommer frågan om framtida underhållet att behandlas på samma sätt som för ersättningsvägen på västra sidan om Rottnan. Den södra skogsbilvägen mellan fastigheterna Västanvik 1:42 och 1:52 betjänar samma fastigheter som tidigare varför någon ny förrättning ej erfordras avseende nya andelstal.

Vid vattendomstolens huvudförhandling i målet har parterna enats om att frågor om företagets inverkan på virkesutdrivningen skall uppskjutas under en prøvotid av 3 år och att därvid förhandlingar skall upptas mellan parterna beträffande de därmed sammanhängande frågorna om underhållskostnader m m för ersättningsvägarna, om ytterligare ersättningsvägar och om ersättning för eventuell fördyring av virkesutdrivningen på grund av den av företaget föranledda omläggningen av den allmänna vägen.

2. Vattendomstolens bedömning och avgörande

Vattendomstolen delar parternas mening att frågor om företagets inverkan på virkesutdrivningen bör uppskjutas i avbidan på erfarenheterna under en prøvotid. Ersättningsvägen på västra sidan av Rottnan har enligt uppgift redan utförts. De två skogsbilvägarna på östra sidan av Rottnan har sökandena att utföra innan dämningen i Rottnan upptages. Att härutöver nu förordna skadeförebyggande åtgärd eller ersättning finner vattendomstolen ej skäl till.

På grund av vad sålunda anförts uppskjuter vattendomstolen frågorna om företagets inverkan på virkesutdriv-

ningen i avbidan på erfarenheterna under en prøvotid av tre år, räknat från den dag då kraftverket tages i drift.

Det åligger sökandena att svara för underhållet, även vinterväghållning om sådant erfordras, av ersättningsvägen på västra sidan av Rottnan och av den norra skogsbilvägen på östra sidan av Rottnan, allt såframt ej annat överenskommes med berörda fastighetsägare och intill dess vattendomstolen framdeles annat bestämmer.

Vattendomstolen finner i övrigt skäl föreskriva att under prøvotiden följande bestämmelser skall gälla:

1. Sökandena skall under prøvotiden

- a) utreda behovet av förlängning av den södra skogsbilvägen på östra sidan av Rottnan och behovet av de övriga ersättningsvägar för virkesutdrivningen som påtalats av motparterna.
- b) utreda förutsättningarna för en slutlig reglering av underhållsansvaret och av kostnaderna härför för de tre för virkesutdrivningen vid Rottnan utförda ersättningsvägarna.
- c) utreda om den på grund av företaget föranledda vägomläggningen av den allmänna vägen medför ökade kostnader vid virkesutdrivning.

2. Det åligger sökandena att efter anmälan av berörd fastighets- eller virkesägare vidta de åtgärder som på grund av företaget kan erfordras för undvikande av kostnadsfördyring vid virkesutdrivning. Sådan anmälan, som bör göras i god tid innan virkesutdriv-